

Samla egna fröer och gynna pollinerarna!

Att samla egna fröer är både roligt och ett billigt sätt att föröka växter som gynnar pollinerare.

Här har vi samlat lite tips kring vad du bör tänka på när du ska samla dina egna fröer.

Samla lokalt och ansvarsfullt

Börja med att under sommaren observera vilka växterna som ofta besöks av pollinerare. Vill du gynna den lokala floran och samtidigt öka pollen och nektartillgången för dina bin och övriga pollinerare så är det dessa växter du ska samla frön ifrån.

Det är i regel tillåtet att samla en mindre mängd fröer från vilda växter men exakt vad som är en mindre mängd finns det inte tydliga regler för. En bra riktlinje är att se till att det finns tillräckligt med fröer kvar på den ursprungliga växtplatsen för att växten ska kunna säkra sin fortlevnad genom fröspridning även där. Du bör heller inte samla frön från samma bestånd år efter år, eftersom risken då finns att du utarmar det ursprungliga beståndet.

Det finns några undantag du behöver tänka på när du samlar fröer. Det är aldrig tillåtet att plocka fröer, blommor eller kvistar från fridlysta växter. Några växter är fridlysta i hela Sverige medan vissa bara är fridlysta i vissa delar av landet. På Naturvårdsverket finns en lista över alla fridlysta blomväxter (kärleväxter).

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fridlysta-arter/fridlysta-blomvaxter>

Tänk också på att inte plocka fröer från växter som räknas som invasiva. På Naturvårdsverkets hemsida finns en lista över alla invasiva växter i Sverige:

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/Arter/>

Hur vet man när ett frö är moget?

När du hittat de växter du vill samla frön ifrån så gäller det att hålla koll på när fröna börjar bli mogna.

Perioden från blomning till frömognad varierar beroende på växt.

Du kan kontrollera om fröna är mogna genom att samla några frön från torra blomstänglar. Lossnar fröna lätt från blomstänglarna så är det ett tecken på att fröet troligen är moget. Rensa fröet från fröstänglar och eventuella fröskidor.

Vanligtvis är fröna bruna när de är redo att skördas. Du kan också testa att dela ett frö, de flesta fröer ska vara vita inuti när de är mogna.

Naturligtvis finns det variationer i frömognad och hur man kan se när ett frö är moget. Det bästa är att testa sig fram. Ett tips är att föra anteckningar över vilka fröer du samlar, när du samlar och när du sår dessa. På det sättet lär du dig efterhand vilka tidpunkter som är bra för fröinsamling och sådd.

När ska man samla fröer?

Den bästa tiden för fröinsamling är en varm solig dag när växterna har fått torka upp från eventuell morgondagg. Torra fröer minskar risken för att de möglar under torkningsprocessen.

Samla gärna in fröer från flera olika växter inom samma art för att öka den genetiska mångfalden i din kommande blomsterodling.

Samla gärna fröerna i pappåsar, kaffefilter eller annan luftig förpackning. Glöm inte att märka de insamlade fröna med information om växtart, datum och insamlingsplats!

Torkning och rensning av fröer

Det första du behöver göra när du samlat in dina fröer är att rensa bort det mesta av växtdelarna som följt med dina fröer. Förslagsvis håller du ut dina fröer på en bricka och sorterar bort lövresten, växtstjälkar och annat som kommit med fröerna. Därefter lämnar du fröerna på brickan för att torka ordentligt. Vissa fröer ska sås färska, mer om detta nedan, vet du med dig att så är fallet så hoppar du över torkprocessen.

Fröerna torkar i regel på några veckor. Under torkprocessen ska fröerna ligga varmt (ca 18 grader), torrt och skyddat från direkt solljus.

När fröerna är helt torra kan du gå vidare med ytterligare rensning. Detta är inte nödvändigt för att fröerna ska gro vid sådd, men underlättar framför allt vid sådd i krukor och tråg då frömängden blir enklare att uppskatta utan medföljande skräp.

Det enklaste för att få helt rena fröer är att använda sig av silar i olika storlekar. Den första silningen bör göras med en sil där storleken på maskorna är större än fröet, så att grova växtdelar silar bort. Därefter använder man en sil med så pass små maskor att fröna stannar kvar i silen och den mindre smutsen silas bort. Speciella silar för fröhantering finns att köpa i välsorterade fröhandlare.

Är fröerna lite större och tyngre går det ofta bra att försiktigt blåsa bort skräpet.

Hur förvarar man fröer

När fröerna är helt torra och rensade från skräp går det bra att förvara dem i lufttäta behållare. För att fröerna inte ska mögla måste du vara helt säker på att dom är torra. Vid minsta osäkerhet är det bättre att förvara fröerna i till exempel små pappåsar eller kaffefilter. Nackdelen med förvaring i kaffefilter är att de blir tillgängliga för möss som tycker om att äta många olika sorter blomfröer.

Fröerna förvaras sedan i ett torrt och svalt utrymme skyddat från direkt solljus. Hur länge fröerna kan förvaras och fortfarande vara grobara varierar mycket beroende på art.

För att förlänga hållbarheten kan man förvara sina fröer i frysen, men tänk på att fröerna måste vara helt torra innan de läggs i frysen annars riskerar dom att frysa sönder.

Sådd

Hur du ska så dina fröer beror på vilken art du plockat fröerna ifrån. Vissa fröer behöver sås färska, vissa kan förvaras i många år och ändå gro.

En del fröer är beroende av en köldperiod för att kunna gro och behöver därför sås på hösten, medan många fröer går utmärkt att så på våren.

Tiden det tar från sådd till en groddplanta tittar upp varierar också kraftigt, från ett par dagar till flera år beroende på växt.

Det är svårt att ge generella riktlinjer för sådd. Men mycket information om de olika arterna och hur de ska sås finns att hitta på internet. Vill du fördjupa dig i detta hittar du länkar till artiklar och föreläsningar längst ner i detta dokument. Se också till att plocka så pass mycket fröer att du har möjlighet att testa flera olika tidpunkter för sådd och var noga med att anteckna datum och art för att komma ihåg till framtida sådder.

Allra enklast är att kasta ut fröerna på den växtplats du tänkt dig. Detta är dock ett ganska osäkert sätt då många fröer har svårt att konkurrera med befintliga växter och risken är att dom inte klara av att gro. Risken för uttorkning är också stor om regn uteblir.

För att få kontroll över dina nya plantor är det säkraste sättet att så fröna i krukor eller avsedda såbrätten. Uppväxta plantor har bättre konkurrenskraft gentemot redan etablerade växter och är heller inte lika känsliga för uttorkning som en liten groddplanta, även om alla nyplanterade växter såklart behöver vatten och omsorg för att trivas och etablera sig ordentligt.

Att så sina frön i krukor för att sedan plantera ut på rätt växtplats tar lite mer tid i anspråk men ger i regel ett mer stabilt resultat.

Lycka till med ditt frösamlade!

Fördjupningstips

<https://rikaretradgard.se/foredrag-samla-froer-och-odla-vilda-vaxter/>

<https://rikaretradgard.se/stor-databas-over-sveriges-vaxters-ger-vardefulla-tips-for-tradgarden/>

<https://pratensis.se/artiklar/vaextfoerslag/>